

IRAKASLE-ELKARTEAren erantzuna* (1)

1. Salakuntza ugari egiten diozue EIKERI. Horietako batzuk aukeratu ditugu hemen:

a) EIKEk ez omen du egiaz eta benetan eskola publikorik nahi. Projektuan bertan non eta zertan agertzen da hori?

b) Sare autonomo baten muntaketa omen da EIKE. Zer sare-mota eta zergatik?

c) Projektu horrek gestio demokratikoa ukatu egiten omen du. Zertan?

d) Zer eritzi duzue EIKEk gurasoei ematen dien eginkizun juridikoaz?

Eusko Jaurlaritzak, Legebiltzarrari aurkeztu dion Lege-Projektuan irakurri ahal izan dugunez, ez du Euskal Eskola Publikoa eraitzeko borondate politikorik agertzen.

«Exposición de motivos» izeneko atarian, Ikastolen historia laburra egitean eta beronen etorkizun hurbila aurrakustean, Lege-Projektuaren helburua «Ikastolen Instituzionalizatzeko hutsa» besterik ez dela irakur genezake: «... La presente Ley responde a la necesidad democrática de ofrecer soluciones institucionales que canalicen las aspiraciones populares contenidas en la experiencia histórica del movimiento de las Ikastolas...» eta aurrerago hone-

* Irakasle-Elkarteak bi erantzun bidali dizkigu.

laxe dio: «... la presente Ley regula el régimen jurídico de las Ikastolas y protege, respeta y apoya la continuidad de este movimiento surgido de las raíces de nuestro pueblo en la ...».

Honen arabera, baieztapen bat egin dezakegu: Eusko Jaurlaritzak Ikastolen mugimenduaren jarraipena babestu, errespetatu eta bultzatu egiten du.

Eta, bestalde, honako hipotesiok planteatu ditzakegu:

— Ez du Ikastola Eskola Publikoa bihurtu nahi.

— Ez du Ikastola, Transferituarekin elkartuz, Euskal Eskola Bakarra egin nahi.

— Ikastola Euskal Eskola bilakatu eta indartuz, Transferitua ito nahi du.

— ??????? ...

Beraz, Legearen hitzetara mugatuz, hipotesiak desberdinak litrateke, Hezkuntz Politika garbirik eza nabaria delako. Ikastolen etorkizuna, ez da beste eskola ereduakiko bera, alegia.

— Eskola Publikoak, Euskal Herrian, gure ustez honako baldintzok bete beharko lituzke: euskara eta euskal kultura barneratu, gestio demokratikoa, bakarra, diskriminazio ideologikorik gabekoa, doakoa, eta kontratazio publikoa bertako langileentzat.

EIKE sortzeko Lege-Projektuak, ordea, aurreko puntuei dago-kienez, hutsune zenbait ditu;

— Ez du gestio demokratikoa berea egiten: ez ikastola barruko funtzionamenduan, ezta EIKEko gorengo aginte mailetan ere; lehenagoan gurasoen eragina «gehiegizkoa» da eta bigarrenean, politikari eta berauek izendatutako burokratena ezin handiagoa.

— Gorago aipatu dugun bezala, Lege-Projektu honek ez du Eskola Publiko Bakarraren beharra aldarrikatzen.

—Ikastola bakoitzari «Hezkuntz Projektua» egiteko ahalmena eskaintzen dio. Beraz, positibotzat jotzerik balego ere, alde negatiboa ikus diezaikegu: gurasoen berezko ideario egitea, guraso «gehiengoarena»... «gutxiengoaren pentsakera» zantpatzeko arris-

kutan jarritz eta irakasleekiko berezko kontrol ideologikorik inposatuz.

- Gratuitatea, doatasuna, inondik ere ez da Lege-Projektuan aipatzen.
- Ikastoletako langileen etorkizunaz, arauak arras ilunak agertzen zaizkigu. Irakasleei dagokienez, hain zuzen ere EIKEn sartuko liratekeen irakasleen artean bi eratako langile-mota leudeke: funtzionari dena (oposizioak, oposizio-lehiaketa edo lehiaketa gainditu duena) eta kontratatua. Gisa honetan, lehendik pribatu eta transferituekiko bereiz baldin bazegoen ere, orain hori bera instituzionalizatu egiten da eta gure artean beste zatiketa bat ezartzen da: funtzionari eta kontratatua, beronek eskola transferituetan ekarri izan duen sektarismoa ikastolan bertan txertatu nahiz.

2. Sare bakarra proposatzen duzue.

a) Sare bakar hori *posible* al da gaur eta hemen, ikastolarentzat kalterik gabe?

Ikastolek, historia laburra dute. Halere, azken 25 urteotako epe motz honetan zehar sekulako aurrerakada jo dute, hazkuntzeari dagokionez. Aurrerakada hau, erabat nabaria agertzen zaigu Gipuzkoako herri guztietan, beste eskoletako ume kopuruekiko.

Beste lurralde historikoetan izan den bilakaera kontutan hartuz, ordea, ez dugu horrelako datu erraldoirik aurkitzen.

Ikastolak, euskara eta euskal kulturari eusteko eta indartzeko sortu baziren, eta lurralde historiko guztietan helburu hau bete nahi bada, honako hau aitortu beharrean gaude: «Ikastolek, beraien bakarrik, euskalduntzearen barruan eskolari dagokion zeregina ezin dute bete». «Euskal Herrian irakaskuntzan diharduten beste eskolek eskuhartu beharra daukate zeregin kolektibo honetan».

Argudio hau erabiliz, beste hainbat arrazoi tartean direla ere

ahazteke, aldarrikatzen dugu «*Euskal eskola bakarra*», helburu nagusia bait da.

b) Zein dira zehazki zuen ustezko oztopo nagusiak horretarako eta nola gaindi daitezke?

Ikus ditzagun ordea, une honetan, gaur bertan, helburu hau lortzeko agertzen zaizkigun oztoporik handienak:

a) Esparru legala... Espainiako Konstituzioa, Gernikako Estatu-tua, LOECE, Decreto de Bilingüismo, LOAPA..., eta gaine-rako legeria zentralista eta espainolak oztopatzen du bete-betean geuk urratu nahiko genukeen *Euskal eskola*. Goazen punturik puntu:

a.1. LOECEk, eskola estataletarako gestio-eredu berezia ezartzen du (Administrazioa da nagusi, zuzendaria da bere ordezkari; gurasoen eragina, ahuntzaren gauerdiko eztula besterik ez da; boterea, aginteak du, ez eskola osatzen dutenek). LOECEk berak ere, eskola pribatuetarako beste eredu berezia ezartzen du (Guraso taldeak du nagusitasuna, ideiariora eta kontrol ideologikoa...).

Eredu estatala hartuz gero, erabaki politiko eta interes partidisten arabera eskola sortzen da, oinarriko jendearen eritzi eta jarreraren gainetik.

Eredu pribatua hartuz gero, diskriminazio ideologikoren ezpata gainean dugu. Beharko genukeen eskola, ez bata eta ez bestea: boterea, eskolan eta estamentu guztien artean egoki banatuta, oreka batez.

a.2. Ikastolek, euskara eta euskarazko irakaskuntza planteatzen dutenez, urratu nahi dugun *Euskal eskolak, euskalduna* izan beharko luke. Euskararekiko jarrera zentralista (AP, PSOE...) ikusita, eskola transferituak ez al lirarteke ikastola bitartez irabazitako euskalduntze-mailen hilobi bihurtuko?

a.3. Ikastoletako langileen egoera. Transferituen mailara

igaroz gero, irakasleok kontratatu huts bihurtuko ginateke: oposizioak prestatu behar, soldatak murriztuta, epe laburrera lan garantiarik gabe... Beraz, ikastolen historian zehar, irakasleek lan egoera miserablea jasan badute, gurasoekin etenaldi gogorak izanik lan egoera piska bat hobea lortu bada azken urteotan, orain gauetik goizera gurasoek eskaintzen zizkiguten lan baldintzak baino kaskarragoetara makurtuko ginateke. Benetan masokistak!

Hona hemen, oztoporik handienetariko bat... beronek, dudarik gabe, ekarriko bait du gure arteko desmoralizazioa eta lan profesionalaren behemailakatzea.

- b) Indar politikoen borondatea... Gaurregun, indar abertzaleen arteko desberdintasunak eta tirabirak nabariak izanik, nola demontre itxaron dezakegu PSOE eta AP espainolengandik euskararekiko laguntza?

Esan bezala beraz, *sare bakarra* aldarrikatu arren, oztopo ugari, eta une honetan, behintzat, gaindi ezinezkoak ikusten ditugu.

Horregatik, defendatzen dugun irtenbidea, ondoko puntuetan oinarritzen da:

— Ikastolen mugimenduak, bere buruaz hainbat gogoeta egin beharra dauka: zer izan den, zer den, zer izan nahi duen.

— Gogoeta hauek, *Euskal eskola publikoa eta bakarra* bultzatzen badute, oraingo esparru legala eta egoera politikoa aztertuz, *sare bakarraren eraikuntzari nola ekin* erabaki beharra daukate:

— helburuak eta prozedura mugatuz,

— berauek transferituetako irakasle eta gurasoen jakinean jarritz,

— bata bestearekin elkartzeko epeak eta baldintzak, pauso sendoen bitartez.

Ostean, Euskal Eskola Publikoa eta Bakarra kimera hutsa izango da: bi ez dira elkartzeko, batek nahi ez badu.

c) Arazo zenbait eta zuen soluzioak hurbilagotik ikus ditzagun:

— funtzionaritza motak.

Funtzionaritza motak... gure eritzia garbia da: Ikastoletako irakasleok, inongo prueba eta azterketarik gabe, funtzionari publiko bihurtu. Transferituetako irakasleak eta ikastoletakoak, Gorputz bakarrean bilduko lirateke. Ez dugu irakasleria zatitzeko eta mailakatzeko erabiliko den oposizio-sistema nahiz frogarik onartzen. Irakaskuntzaren profesional guztiak, maila berean ekonomikoki eta juridikoki.

Oinarrizko baldintza hau barneratzen ez duen Eskola Publikoa, porrot egiteko arriskuan jartzen dugu.

— irakasle erdaldunaren borondatea.

Irakasle erdaldunaren borondatea... orohar, puntu delikatu samarra izan arren, borondate hau euskarazko irakaskuntzaren kontrakoa da nagusiki. Hau ukatzen duena, itsuturik dago, edo okerrago oraindik, itsuarena egin nahi du. *Euskal eskola publikoa eta bakarra* eraikitzeke, irakasle euskaldunak eta alfabetatuak gutxienezko baldintzak dira. Eta era honetan, eskola transferituetako irakasleak ez daude euskara ikasteko prest (portzentaia nagusia), eta are gutxiago beren lanpostuen likidapena suposatuko lukeen alternatiba defendatzeko: *Euskal eskola*.

— transferituen eta ikastolen elkarketa hori egiteko «kontsentsua» beharko litzateke, Federazioen ustetan. Kontsentsu hori (irakasleena, gurasoena nagusiki) posible ikusten al duzue?

Irakasle-Guraso arteko kontsentsua... ez da gauza erraza izango. Hala ere, badira guraso eta irakasleen arteko puntu komunak, eta prozedura egokiak erabiltzen saiatuko balitz, konfliktoak gainditzeko posibilitateak ugariagoak izango lirateke. Gure ira-

kasle arteko kontsentsua bezain garrantzitsua, ikastolan inplikatuta dauden sektore politikoen arteko kontsentsua da.

3. Integrazioa egiteak berak adina kontu lezake arazo honetan bateratze hori egiteko *moduak*, elkarketa hori zein kondiziotan egiten den alegia. Ikastola suntsitzeko arrisurik gabe nola egin daitekeela uste duzue? Bestalde, zeintzu lirateke elkarketa horren abantailak?

Elkarketa hau kondizio onenetan egiteko, ikastolak zein eskola transferituek etengabeko prozesu bateratu eta planifikatua bete behar dute. Aurreko lerroetan aipatu dugunez, prozesu hau hone-laxe ikusten dugu.

- Ikastola eta Eskola Transferitua ados jartzea eraikiko litza-tekeen *Euskal eskola publikoa*—ren ereduaz.
- *Euskal eskola publikoa* lortzeko epeak eta pausoak antolatu.
- Ikastola eta Eskola Transferitua, norbere aldetik, antolatu-tako pausoak ematen saiatu.
- Ikastoletako irakasleagoa eta Eskola transferituetako irakas-legoa, bakoitza bere estamentutik desligatu eta Eusko Jaur-laritzaren funtzionari bilakatuz, funtzionari gorputz baka-rra osatu.
- Epea beteta gero, jarritako helburua iristea: *Euskal eskola publikoa*.

Elkarketaren abantailak izendatzean, desabantailak ahazteke, kontutan hartu beharra dago ez dugula elkarketa hau oraintxe bertan planteatzen, astiro eta eztabaidak eginda gero baizik.

- Euskal Herriak izango luke, orain arte ukatu zaiona: *bere eskola, Euskal eskola*.
- Eskola honek, diskriminaziorik gabekoa agertuko du bere burua:

- Hizkuntz diskriminaziorik gabe (transferituetan une honetan dagoena).
- Ekonomi diskriminaziorik gabe (Ikastoletan une honetan dagoena).
- Bertako gestioa, oinarritik hasita goimailako erakundeetara kutsu demokratikoaz egingo litzateke, estamentu desberdinen interesak eta nahiak bideratzeko aukerak eskainiz.
- Gratuitatea.
- Irakasleen batasuna Funtzionari–Gorputz bakarrean, irakasle arteko zatiketa eta mailaketarik gabe.

4. Zein da zuen ustetan irakasleen gogoia:

a) EIKE onartzea?

b) Sare bakarra gaurdanik egitea eta bultzatzea?

Ikastoletako irakasleen gogoia zein den asmatzea zaila zaigu benetan, begi bistan ditugun bi alternatibak nahiko ilun agertzen bait dira:

- Ideologikoki, aukeratu beharra dago EIKEk proposatzen duen eskola–eredua ala EEPAk defendatzen duena (orain arte —aho batez— desegokitzat jo duguna).
- laboralki, berriz, aukera bihurriagoa: EIKEn bide ilun eta ezezaguna ala EEParen amildegi ezagunegia.

Pentsa dezakezuenetz, sekula baino despistatuagoak gaude alternatiba baten aurrean zein bestearenean.

- ideologikoki, EIKEn bitartez Eusko Jaurlaritzak ikastolak kontrolatu nahi dituela sumatzen dugu; eta, bestalde, EEParen alternatiban ikastolaren «likidazionismoa» aurrikusten dugu, eskolaren kontrola esku arrotzetan utziz.
- laboralki, EIKEk ez digu ezer garantizatzen: «gure borondatezko» kontratu–haustura egin ondoren, ez dakigu argi eta garbi zer aurkituko dugun hurrengo izkinan.

EEPAk, «gure borondatezko» kontratu-haustura berbera eskatu ondoren, Espainiako Irakasle-Gorputzean sartzeko oposizioak egitea aholkatzen digu.

Deskizio honen aurrean, ez da zaila suertatzen irakasle goaren despistea sumatzea. Honi gehi diezaiogun batasunik eza, eta horra hor ikastoletako irakasleei «gol» polita sartzeko aukera samurra...

Datu bat besterik ez:

Ikastoletako soldata (1983)..... 975.000 pta.
(65.000 x 15 ordainketa)

Kontratatu baten soldata 880.000 pta.
(65.000 x 12 ordainketa + 50.000 x 2 extra)

Lanpostuaren garantia: bizpahiru urtez —majo borroka egin ondoren— lortuko dugu, beharbada, geure lanpostua ziurtatzeko; baina, handik aurrera gure «plazak» lehiaketan jarriko dira eta gure eskubideak Irakasle-Gorputzaren barruan zera izango dira: ahuntzaren gauerdiko eztula (Ormaiztegiko eskola, adibidez).

Ondorioak: lanik gabe geldituko litzateke, inongo indennizazioarik gabe eta desenpleoa kobratzeko eskubiderik gabe.

Azken oharra:

Bai EIKEn bai Eskola Transferituetan sartzeko, Irakasleok geure kontratuaren likidapena egin beharrean gaude oinarrizko baldintza gisa. Baldintza hau gabetanik *ikastolak ezin lezake inongo pausorik eman, irakasle guztiak despeditu eta indennizatzen ez baditu. Irakasleen bitza eta ekintza, beraz, funtsezkoa da arazo honen barruan.*

5. Eskola Publiko batetan nola ikusten duzue Irakasleen Elkarteen egitekoa eta etorkizuna?

IRAKASLE-ELKARTEAREN erantzuna (2)

1. Salakuntza ugari egiten diozue EIKERI. Horietako batzuk aukeratu digutu hemen:

a) EIKEK ez omen du egiaz eta benetan eskola publikorik nahi. Projektuan bertan non eta zertan agertzen da hori?

Aspalditxo, ikastolen instituzionalizatzeko-prozesuaren aldeko haserako manifestaldietan entzuten hasi zen lehenengoz, gaurregun, herriaren zati handi batek —transferituen nahiz ikastolen inguruan mugitu— berea egiten duen oihu eta errebindikapena: «eus-kal es-ko-la, pu-bli-ko eta ba-ka-rra». Eslogan honen hitzek jasoko lituzkete, gure ustez, nahi dugun eskola publikoaren berezitasunak. Izan ere, ezin dakiok inondik ere eskola publikoari, benetan hala izan dadin, ken bakarra izatearen kalifikazioa.

Guzti honegatik bada, benetan euskal eskola publiko eta baka-rren aldeko estatutu batek barnehartu beharko lituzke zentru guztiak, ikastola nahiz «transferitua», eta euskal funtzionarioen gortutza sortu, transferitu eta ikastoletako irakasle-andereño guztiak batuz. Garbi dago EIKEK ez duela inondik ere horrelako planteia-menturik jarraitzen, eta batu beharrez, gaurregungo sare publiko-arekin kontaktu gabe euskararen errekuperaziorako egiten diren ahalegin hauek bi komunitate linguistikoen sendotzea lor dezakete.

Ez da ahaztu behar, bestalde, EIKERen bidez proposatzen den hezketa-eredua 1980.eko ekainaren 19ko 5. Lege Organikoan oinarrizten dela. Lege honek, era garbi batetan «libertad de enseñanza» deitua izan dena onartzen du. Horrela, zentru pribatu

kontrola bere titularraren esku geratzen da, zentru publikoen kontrola administrazioaren esku geratzen den bitartean.

Areago oraindik, «comisión de personal» delako horren sorrerarekin, kontratazio pribatua ezarri eta inposatzen da izan ditzakeen diskriminazio guztiei atea zabaltzen zaielarik. Puntu honek, hain zuzen, ikastoletako irakaslegoak bere lehenengo konbenioan garbi adierazten zuen kontratazio publikoaren eskabidea ukatzen du, kontratazioaren aurreko baldintzen berdintasuna deuseztatzen duelarik.

b) Sare autonomo baten muntaketa omen da EIKE. Zer sare-mota eta zergatik?

Projektuaren 2. artikuluan dioenez, beraren menpe dauden ikastolen bidez euskaraz irakastea unibertsitarioak ez diren mailetan da EIKEren zeregina.

Artikulu honek, hizkuntz arrazoietan oinarritutako irakaskuntza sistemaren zatiketa dakar, ikastola ez den guztia erdal sare bat izatera kondentatzen duelarik. Horregatik esaten dugu sare autonomo baten muntaketa dela EIKE eta, projektu honen bidez, egungo ikastetxe publikoen euskalduntzeari uko egiten zaiola.

Horrela, irakaskuntzaren inguruko irakasle eta guraso-talde handiek, euskararen salbaziorako, eskatzen zuten bateratzeari, hizkuntz zatiketa-faktore den projektu batekin erantzun zaiot; bi irakaskuntz sare ezarri nahi dira, hizkuntza, istilu-sortzaile bihurtzen delarik. Izan ere, gure eritziz, euskararen errekuperaketarako egiten den edozein apustuk barnehartu beharko ditu egungo sare publikoaren eskolak, baldin eta, komunitate linguistikoen banaketa indartzearen ordeztu, uskal Herriko populazioaren berreuskalduntzea jotzen badu helburutzat.

c) Projektu horrek gestio demokratikoa ukatu egiten omen du. Zertan?

Diogun hau garbiago gera dadin, projektuaren artikulatuari lotuko gatzazkio.

Horrela, 14. artikuluan esaten denez, ikastolen gobernu-organuak kolegiatuak edo taldean burututakoak, eta bakarkakoak izan daitezke. Gure ustez, bi era hauen artean mailaketa bat eman beharko litzateke. Bakarkako postuetarako jendea behetik gora hautatua izango dela, eta, beti ere, taldeko gobernu-organuen menpe daudela adierazi beharko litzateke.

Aurrerago, 16. artikuluan, eta «Asamblea General»a (Projektua erdaraz dugunez) osatzerakoan, gurasoen kopurua irakasle-kopuruaren bikoitza da. Honi, udaletxearen ordezkariak gehitzen badiogu, irakaslearen herena adina izango da; garbi dago edozein organok gorde beharko lukeen oreka eta proportzionaltasuna ez direla gordetzen.

20. artikuluan, berriz, eta irakasle-klaustroari dagokionez, ez dago garbi, barne-arauegia egiterakoan zereginik izango ote duen. Bestalde, eta ezer aipatzen ez denez, badirudi zuzendari eta beste edozein bakarkako karguren aurrean zeresan eta zereginik ez duela klaustroak.

23. artikuluan, eta hau guztiz gogorra da kontratazio publikoaren alde dagoen edonorentzat, kontratazio pribatua inposatzen da, eta nahikoa ez balitz, ez da horren barne ere proportzionaltasunik gordetzen, irakasle batek eta bi gurasok osatzen bait dute «comisión de personal» delakoa, zuzendariarekin eta udaletxeko ordezkariarekin batera.

d) Zer eritzi duzue EIKEk gurasoei ematen dien eginkizun juridikoaz?

Azkenengo urteotan eskola publikoaren inguruan egin diren definizio gehienetan entzun ahal izan ditugu (esatea erraza eta merkea bait da) nolabait ere, eskola publiko horrek izan beharko lituzkeen ezinbesteko baldintzak. Horrela aipatzen ziren euskalduna, pluraltasuna, demokratikoa, doakoa, zientifikoa eta abarreko hitzak. Baina, kontzeptu guzti hauek suskribitu arren, irakaskuntzan inplikaturik dauden sektoretariko batek bakarrik fenomenoaren jabetza ezin dezakeela izan deritzogu. Gure ustez, irakaskuntzan partehartzan duten haur, irakasle, guraso eta administrazioak

kontuan hartuak izan beharko lukete edozein plangintzari ekitera-koan. Orain, eskuartean darabilgun EIKeren projektu honetan garbi dago guztiz primatu nahi izan dela sektore bat, gurasoena alegia. Aurreko puntuetan aipatutakoak berrikusiz, hortxe ditugu gurasoen proportzioak «Asamblea General» eta «Consejo de Dirección» direlakoetan, edo «Comisión de personal» delakoan.

Gauza bera ikus daiteke EIKEk izango dituen gobernu-organuak begiratzen baditugu (Consejo Rector, Lehendakaria, Gerentea). Eskuartean dugun projektuan ezin daiteke hauek arautzen dituzten artikuluetako batetan ere irakasle hitza irakur.

2. Sare bakarra proposatzen duzue.

a) Sare bakar hori *posible* al da gaur eta hemen, ikastolarentzat kalterik gabe?

Sare bakarra proposatzen du EEPak eta horrekin ados gaude. Gure ustez, oso momentu garrantzitsua bizi dugu, gaurregun ikastolek pauso kualitatibo serioa eman behar dute, beren instituzionalizazioa eta juridikoki eta administratiboki normaltasuna izan behar dute. Segun eta nola egiten den hori gaurregun, horren arabera egongo dira hemendik aurrera izango ditugun aukerak arlo honetan, orain itxiko ala irekiko dizkiogu bideak nahi dugun Euskal Eskola Publiko Bakarrari.

EIKE edo antzeko zerbaít (hau da, ikastola sare autonomo baten sartuko lukeen edozein inizatiba, euskara ikastoletara soilik mugatuz eta bateratze bideak itxiz) ezin dugu onartu, honek aurrera begira zeharo itxiko lituzkeelako sare bakar horren bideak.

Ikastolak transferituekin administratiboki eta juridikoki paretatzea eskatzen dugu, eta hori gogor eskatzen dugu, hori eman arren ikastolen egoera ez dela gehiegi aldatuko uste dugulako; honek estatalekin bategite-prozesua irekiko lukeelako, eta orain arte bide hori itxiko ez duen beste alternatiba posiblerik ikusten ez dugulako.

Ikastolek antzera jarraituko dutela baieztatzerakoan zera esan nahi dugu: Ikastoletan euskara berdín-berdín, egun bezala, ematen jarraituko da, horretarako B eta D ereduak mantentzea es-

katzen da. Horrek esan nahi du ikastoletara sartuko den irakasle berriak nahitanahiez euskara jakin beharko duela eta ez dela irakasle erdaldunik sartuko (hau gehiegi aireatu da egun hauetan eta gezurra iruditzen zaigu). Gestio—aldetik, guraso eta irakasleen esku dago orain arte bezala jarraitzeko aukera, eta, ziur gaude, hauek prest baldin badaude eta horretan gogor jartzen badira, administrazioak ez du aukera haundirik (eskola estatal askotan gestio demokratikoa dute eta pedagogi plangintza aurrerakoiak daramatzate, nahiz eta Administrazio atzerakoi baten pean egon). Irakasleak diru publikoaz ordainduta egongo lirateke. Eta, inportanteena, lehen esan bezala, Euskal Eskola Publiko Bakarrentz bideak irekiko lirateke, berritze eta benetako eskola demokratikoranzko bideak denon artean eztabaidatuz (argi utzi nahi dugu prozesu honek bikoitza izan behar duela eta egun ikastoletan hasi diren debateek estataletara pasa behar dutela, hauek ere definitzen eta posizionatzen has daitezzen).

b) Zein dira zehazki zuen ustezko oztopo nagusiak horretarako eta nola gaindi daitezke?

Federazio, Euskal Gobernu eta beste hainbatek ez dute garbi eta argi azaldu zer—nolako bidea ikusten duten prozesu honetan. Zer nahi ez duten esan digute, baina nahi dutena ez, nola emango den eta zer ondorio izango duen.

Honek alde batetik konfusionismoa sortzen du eta bestalde bidea luzatu. Epeak eta pausoak emateko garaia heldu da, eta orain ez badira gauzak egiten gero berandu izan daiteke. EEParen alternatibak «pega» asko du, erraz jar ditzakegu eragozpenak, baina lehen ikastolak oso egoera gogorrean sortu ziren bezala (orain baino lege arazo askoz ere grabegoak jasan zituzten, eta hau badirudi inork ez duela kontutan hartu nahi) orain denok horren alde posizionatuko bagina, posible ikusten dugu Administrazioaren aurrean gure esijentziak lortzea, eta hau oso garrantzitsua iruditzen zaigu. (Hau esaten badugu, Federazioan eta antzeko tokitan, EEParen alternatiba teorikoki oso aproposa iruditzen zaiela entzun dugulako da, nahiz eta —diotenez— legalki egingarria ez izan).

Beste oztopo bat gurasoen mesfidantza eta posesio-sentimentua (ikastolekiko) da. Guraso asko beldurrez dago, uste bait du ikastola eskuetatik joango zaiola, hainbeste urtetan eta hainbeste lanez lortutakoa edozeinen esku geldituko dela. Lehen aipatutakoa esan nahi dugu hemen: Ikastolek antzera jarraituko dute, ez da aldaketa sakonik emango eta bide hau burutzean (Eusk. Esk. Pub. Bakarra lortzerakoan) denonak, herriarenak, izango dira.

Gurasoen informazio-falta eta definitze-eza ere oztopoak dira. Aurrean aipaturiko beldurrak sortzen dituztelako eta debate garbi baten bideak itxi ditzaketelako.

Irakasle askoren lanpostuekiko zalantzak ere azaltzen dira eta honek askotan immobilismora eramaten ditu. Beldurrak eta mesfidantzak sor daitezke, eta aldatze-nahirik ez egotera eraman gaitzakete.

Estataletako irakasle askoren euskararekiko arreta eskasa. Estataletako irakaslegoak eta gurasoek ikastoletan ematen den prozesuaren antzekoa izan behar dutela uste dugu, eta beraien parte-hartzeak gurea bezain inportantea izan behar duela. Puntu honetan, Estataletan euskararen plangintzarik ez egotea aipatu behar da, oztopo bezala. Orain arte emandako pausoek ez dute ezer konpondu, ezta ezer konpontzeko biderik jarri ere.

c) Arazo zenbait eta zuen soluzioak hurbilagotik ikus ditzagun:

— funtzionaritza motak.

Puntu honetaz asko hitzegin da eta kezka asko azaldu ere bai. Momentu honetan, EEPak bere eztabaidetan izandako jarrera ezberdinak azaldu dira.

«Concurso de méritos» delakoan esaten denez, orain ikastoletan dagoen irakaslegoak bere gaitasuna azaldua du eta, besterik gabe, funtzionari izateko eskubidea izango luke. «Oposiciones restringidas» direlakoetan, irakasleek lan bat egin beharko lukete plaza lortzeko. Ezinbestekoa deritzogu puntu honetan zera aipatzea: Gaurregun, estataletan euskarako lanpostuak betetzeko 200

plaza azaltzen badira, 175en bat irakasle presentatzen da oposizioetara eta denek lortzen dute plaza. Plaza horiek betetzeko, irakaslerik ez dagoela esan nahi ote du horrek? Ikastoletan (transferritu bihurtu ondoren) oposizio hauek eginez gero, ez legoke inongo problemarik denok gure lanpostuarekin jarraitzeko (estataletan euskarako plazak guztiz errespetatzen dira, ez badira betezen ez da irakasle erdaldunik sartzen bete arte), eta, gainera, gaurko legea kontutan izanik gurea izango litzateke betirako lanpostu hori. Titulurik ez dutenek erreziklajea egiteko eta beren titulua lortzeko epe eta baldintza aproposak izango dituzte beren lanpostua errespetatuz.

Irakaslegoak arazo honetan zer bide jarraitu nahi duen, definitu arte, bi hauek proposatzen ditugu; lehendabizikoak, erraztasun gehiago izango du; bigarrenak, egungo legeetan indar gehiago eta segurtasun haundiagoa.

Bestalde, puntu honetan beste arlo batzuk badaudela iruditzen zaigu. Noren funtzionari izan? Nola ulertzen da funtzionari izatea? Diputazioaren, udaltxearen «funtzionari», edo horien menpe zergatik ez? Funtzionari-araudia onartzen al dugu? Galderra hauek aurrerago erantzun beharko ditugu eta Eusk.Esk.Pub. Bakarreranzko bidean definitzen joango gara, denon artean. Orain irekitzen den bidea luzea izango bait da eta denon artean (guraso, irakasle, ente publiko...) joan beharko dugu arazo hauek zehazki definitu eta finkatzen.

— irakasle erdaldunaren borondatea

Esan dugu lehen, prozesu bikoitza dela eta estataletako gurasoek eta irakaslegoak definitzen hasi behar dutela. Ez dugu daturik eta ezin dugu aurrejuiziorik egin, oso arriskutsua iruditzen bait zaigu. «Adarra» eta beste talde batzurekin hitzegin ondoren, azkenengo urte hauetan, estataletako egoera dextente aldatu dela pentsa genezake, eta gaurregun handia dela borroka honetan partehartzeko prest dagoen irakaslegoa. Dena dela, hau oso arazo garrantzitsu bezala ikusten dugu, euskara estataletan sartzea ala ez gehienbat irakasle hauen esku egon daitekeelako. Horregatik, sondeo zehatzak egin beharko ditu E. Gobernuak eta ondo aztertu

zer nahi duten eta zer egoeratan irakasle hauek; euskara lortu ahal dezaten, benetako plangintzak egin (diru publikoaz ordainduta eta ez beren poltsikotik), eta, hemen gelditu nahi ez dutenentzat, beste toki batetan lana egin dezaten aukera eman (Madrilgo gobernuarekin transladoak negoziatuz).

Oso inportantea da puntu hau eta irakaslegoarena bezain garrantzitsua izango da Administrazioak (E. Gobernuak) egiten dien eskaintza eta egin dezakeen plangintza (gehienbat euskararekiko).

— **transferituen eta ikastolen elkarketa hori egiteko «kantsentsua» beharko litzateke, Federazioen ustetan. Kantsentsu hori (irakasleena, gurasoena nagusiki) posible ikusten al duzue?**

Kantsentsua baino *aldatzeko borondatea* egon behar duela uste dugu. Bi eskolek aldatu behar dute, gaurregun, «publiko» hitzak daramatzan baldintzak ez batak eta ez besteak betetzen dituzte.

Hemen, hiru talde bereziko genituzke, eta hiru horien eginbeharrak aipatu:

Ikastolek, orain hasitako debateak jarraitu egin behar dituzte, beren etorkizuna argituz eta estataletako guraso eta irakasleekin harremanetan jarritz.

Estatalek berdin, debate hauetan sartu egin behar dute eta horretarako ikastoletatik eman diezaiekegun bultzada inportantea izango da, baina hori bezain inportantea iruditzen zaigu bertako taldeen jokaera («Adarra» prest dago debate hauek hasteko eta dinamika honetan sartzeko. «Adarra»rekin batera, gurasoek ere hasi behar dute debate hauetan).

Euskal Gobernuak estataletarako plangintza zehatza eta tinkoa egin beharko du, hauei ere erantzunak emanaz, euskararen plangintza finkatuz (euskara benetan eskola hauetara sar dadin) eta, hauek baztertuak sentitu beharrean, prozesu baterakoi honetan sartzeko animatuak senti daitezen.

3. Integrazioa egiteak berak adina kontu lezake arazo honetan bateratze hori egiteko *moduak*, elkarketa hori zein kondiziotan egiten den alegia. Ikastola suntsitzeko arriskurik gabe nola egin daitekeela uste duzue? Bestalde, zeintzu lirateke elkarketa horren abantailak?

Ez zaigu iruditzen eta ez dugu inoiz horrelakorik esan, integrazioa gauza erraza denik. Gu, posible dela esatera ausartzen gara soilik. Ikusten dizkiogu guk ere eragozpen eta zailtasunak, baina helburutzat jotzen dugun Euskal Eskola Publikora inoiz iritsi gaitzen, pauso batzuk eman behar direla ikusten dugu. Horrela pentsatzen dugulako jarri gara EEParen alde. Ez zaigu iruditzen guztiz definitu, burutu edo borobildutako alternatiba bat denik. Gure ikuspegitik, lau puntu horiek, eztabaidaren haserako puntuak besterik ez dira. Ez dute ikastola aldatuko, soil-soilik, ekonomi aldetik ziurtasun bat emanez, eta irakaslegoa gorputz bakarrentzat abiatuz, EIKEk ez bezala, Euskal Eskola Publiko Bakarrentzat pauso batzuk eman erazten dituela.

Bestalde, dextente aipatzen ari den ikastolen suntsitze horretaz zerbait esan beharra dago. Ikastolen inguruan eragina duen ororen indarrak (Hezkuntza Sail, Federazio, Irakasleen Elkarte, Alderdi eta abarren indarrak) integrazioarako batuko balira, ez zaigu inondik ere ikastolak suntsi daitezkeenik iruditzen, areago, orain arte estataletan euskararen alde borrokatu diren irakasle eta gurasoekin batuz, orain arte euskal irakaskuntzak izan ez duen bultzada ezagutuko lukeela uste dugu. Orain EEParen aurka jaikitzen denak beraz, konturatzen ez bada ere, eman behar duen pauso kualitatibo garrantzitsu bat ukatzen dio euskararen normalizazioari, gure ustez.

Lau puntu hauek, aldaketara ikastola bakarrik behartzen dutela diote batzuek, baina ez da egia, gure ustez. Lehen ere esan dugu lau puntu horiek ez direla hertsia, osatu beharra dutela, inplikaturik dagoen talde bakoitzak bere aportazioz osatu beharko dituela. Horregatik ezin genitzake kanpoan gelditzen denaren kezka, zalantzak edo eta oztupoak onar.

Amaitzeko, aipatu baditugu ere, ikus ditzagun elkarketaren abantailak; beti ere, abantaila, edozein dela eta, norberaren ideo-

logi kontzeptuen arauera ikusten da. Leudekeenen artean aipa dituzagun garrantzitsutzat jotzen ditugunak:

- Euskal Eskola Publikorantz abiatuko ginateke, oinarrizko urrats batzuk emanez.
- Ikastetxeen ekonomi egoera argitu egingo litzateke.
- Ikastolek, pribatutasuna utzirik, nortasun juridiko eta administratibo ziur bat lortuko lukete.
- Funtzionaritzak bakarrentz abiatuz, inongo zalantzarik gabe, lanpostua segurtatu egingo zaio irakaslegoari.
- Euskara, zenbaitetan ghetto bihurturik dauden ikastoletatik kanpora irtengo litzateke, haur-gehiengoarenganaino iritsiz. Kontuan har: Ikastoletako ereduak mantentzea esaten duen puntuak A ereduak (asteen ordu gutxi batzuk soilik, ingelesa ikasten duten bezala) desagertuko litzatekeela suposatzen du.

4. Zein da zuen ustetan irakasleen gogoak:

a) EIKE onartzea?

b) Sare bakarra gaurdanik egitea eta bultzatzea?

Ezin da garbi esan zein den irakaslegoaren gogoak, nahiz eta iruditu (kontutan izan zein izan den Federazio eta Gobernuaren jokaera) orain oso apal dagoela. Beharrezkoak ikusten ditugu debate eta eztabaidak, nahi dugun eskola publiko hori piskanaka definitzen joan gaitzen.

Dena dela, eta ditugun sondeoen arabera, gehiengoa EIKeren aurka azaltzen da. Definitu ez bada ere, integraztearen aurka behintzat ez dagoela gehiengoa esan genezake. Bistakoa denez, kezka handiak eta galdera asko dago erantzunik jaso gabe, baina guzti hauei dagozkien erantzun eta irtenbideak topatzeko dinamikari ikusten dugu egon daitekeela prozesu guzti honen aberastasun eta aportazioa.

5. Eskola Publiko batetan nola ikusten duzue Irakasleen Elkartearen egitekoa eta etorkizuna?

Orain arte Irakasle Elkartea, irakaslegoaren pedagogi kezkek eta beharrak jaso eta erantzuten saiatu da, eta irakaslegoaren koordinazio-lanetan aritu. Baina guzti hau irakaslegoak antolatu du, bere patrikatik ordaindu ditu egunero behar zituen tresnak eta bere liberatuen soldatak. Ez du laguntza handirik izan erakunde publikoetatik, ikastoletara zuzendu ohi den laguntzaren monopolioa Federazioaren eskuetan egon bait da eta bait dago gaurregun ere oraindik, nahiz eta Elkarateak egiten dituen lan guztiak ikastoletara zuzenean joan.

Beraz, EEPAn ikerketa taldeak behar-beharrezkoak direla deritzogu pedagogiari eta irakasleari dagokien guztietan egunero-egunero berritze beharra bait dago. Ikerketa-taldeok diru publikoak jasoak beharko lukete izan. Bestalde, Euskal Eskola Publikoan ere derrigorrezkoa izango da irakasleen koordinaketa, harreman profesional-pedagogikoak, eta eztabaida kritikoa; guzti honek suposatuko duen infraegituraren kostuen ordainak, eskolakoak bezala, zuzen-zuzenean erakunde publikoetatik jasoak beharko lukezela izan iruditzen zaigu.